

Gabra tal-ġurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Il-Hames Awla)

30 ta' Marzu 2023 *

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Approssimazzjoni tal-leġiżlazzjonijiet – Assigurazzjoni għar-responsabbiltà ċivili li tirriżulta mill-użu ta' vetturi bil-mutur – Direttiva 2009/103/KE – Artikolu 3 – Assigurazzjoni obligatorja għall-vetturi – Artikolu 18 – Dritt ta' azzjoni diretta – Portata – Determinazzjoni tal-ammont ta' kumpens – Spejjeż ipotetiċi – Possibbiltà li l-ħlas tal-kumpens jiġi sugġett għal ċerti kundizzjonijiet – Bejgħ tal-vettura”

Fil-Kawża C-618/21,

li għandha bħala sugġett talba għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, imressqa mis-Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (il-Qorti Distrettwali tal-Belt ta' Varsavja, il-Polonja), permezz ta' deċiżjoni tat-30 ta' Awwissu 2021, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fit-30 ta' Settembru 2021, fil-proċedura

AR

vs

PK S.A.,

CR,

u

BF

vs

SI S.A.,

u

ZN

vs

MB S.A.,

u

* Lingwa tal-kawża: il-Pollakk.

NK sp. z o.o. s.k.

vs

PK S.A.,

u

KP

vs

SI S.A.,

u

RD sp. z o.o.

vs

EZ S.A.,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (Il-Ħames Awla),

komposta minn E. Regan, President tal-Awla, D. Gratsias (Relatur), M. Ilešič, I. Jarukaitis u Z. Csehi, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: J. Richard de la Tour,

Reġistratur: A. Calot Escobar,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

- għal AR, minn R. Lewandowski, radca prawny,
- għal KP, minn L. Nawrocki, radca prawny,
- għal RD sp. z o.o., minn G. Stasiak, radca prawny,
- għal SI S.A., minn M. Nycz, radca prawny,
- għall-Gvern Pollakk, minn B. Majczyna, bħala aġent,
- għall-Gvern Ċek, minn M. Smolek u J. Vlácil, bħala aġenti,
- għall-Gvern Ġermaniż, minn J. Möller, P. Busche u M. Hellmann, bħala aġenti,

– għall-Kummissjoni Ewropea, minn U. Małecka, B. Sasinowska u H. Tserepa–Lacombe, bħala aġenti,

wara li semgħet il-konklużjonijiet tal-Avukat Ġenerali, ipprezentati fis-seduta tal-15 ta' Diċembru 2022,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni tal-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Settembru 2009 dwar l-assigurazzjoni kontra responsabbiltà ċivili fir-rigward tal-użu ta' vetturi bil-mutur u l-infurzar tal-obbligu ta' assigurazzjoni kontra din ir-responsabbiltà (ĠU 2009, L 263, p. 11), moqri flimkien mal-Artikolu 3 ta' din id-direttiva.
- 2 Din it-talba tressqet fil-kuntest ta' sitt tilwimiet, rispettivament, bejn, minn naħa, AR u, min-naħa l-oħra, PK S.A. u CR, bejn BF u SI S.A., bejn ZN u MB S.A., bejn NK sp. z o.o. s.k. u PK S.A., bejn KP u SI, kif ukoll bejn RD sp. z o.o. u EZ S.A., proprjetarji ta' vetturi bil-mutur u impriżi ta' assigurazzjoni għar-responsabbiltà ċivili tal-persuni responsabbli għall-ħsara kkawżata lil dawn il-vetturi, dwar talba għal kumpens għad-dannu mgarrab minħabba din il-ħsara.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

- 3 Il-premessa 30 tad-Direttiva 2009/103 tiddikjara:

“Id-dritt li tinvoka kuntratt ta' assigurazzjoni u li tagħmel pretensjoni direttament kontra l-intrapriża ta' assigurazzjoni hija ta' importanza kbira għall-protezzjoni tal-vittmi ta' incidenti ta' vetturi bil-mutur. Sabiex jiġi faċilitat hłas ta' pretensjonijiet effiċjenti u malajr u sabiex jiġu evitati safejn hu possibbli proċeduri legali għaljin, għandha jkun stabbilit dritt ta' azzjoni diretta kontra l-intrapriża ta' assigurazzjoni li tkun tkopri l-persuna responsabbli kontra responsabbiltà ċivili għal vittmi ta' kull incident b'vettura bil-mutur.”

- 4 L-Artikolu 3 ta' din id-direttiva, intitolat “Assigurazzjoni obbligatorja għall-vetturi”, jipprovdi:

“Kull Stat Membru għandu, soġġett għall-Artikolu 5, jieħu l-miżuri kollha xierqa biex jassigura li r-responsabbiltà ċivili fir-rigward tal-użu ta' vetturi normalment ibbażati fit-territorju tiegħu tkun koperta minn assigurazzjoni.

Il-ħsara koperta u t-termini u l-kondizzjonijiet tal-kopertura għandhom ikunu determinati fuq il-bażi tal-miżuri msemminjati fl-ewwel paragrafu.

[...]

L-assigurazzjoni msemmija fl-ewwel paragrafu għandha tkopri b'mod obbligatorju kemm il-ħsara lill-proprjetà kif ukoll id-danni personali.”

5 Skont l-Artikolu 5 tal-imsemmija direttiva, kull Stat Membru jista' jidderoga mid-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 3 tagħha fir-rigward ta' ċerti persuni fiżiċi jew ġuridiċi, pubbliċi jew privati, jew fir-rigward ta' ċerti tipi ta' vetturi jew ċerti vetturi li għandhom pjanċa speċjali.

6 L-Artikolu 9 tal-istess direttiva, intitolat "Ammonti minimi", jipprevedi, fil-paragrafu 1 tiegħu:

"Mingħajr preġudizzju għal xi garanziji oġġla li l-Istati Membri jistgħu jistabbilixxu, kull Stat Membru għandu jesigi li l-assigurazzjoni msemmija fl-Artikolu 3 tkun obligatorja mill-inqas fir-rigward tal-ammonti li ġejjin:

(a) fil-każ ta' ħsara personali, ammont minimu kopert ta' EUR 1 000 000 għal kull vittma jew EUR 5 000 000 għal kull pretensjoni, ikun x'ikun in-numru ta' vittmi;

(b) fil-każ ta' ħsara lill-proprjetà, EUR 1 000 000 għall kull talba, ikun x'ikun in-numru ta' vittmi.

[...]"

7 L-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103, intitolat "Dritt ta' azzjoni diretta", huwa fformulat kif ġej:

"L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-partijiet li jkunu sofrew ħsara f'incidenti kkawżati minn vettura koperta mill-assigurazzjoni kif imsemmi fl-Artikolu 3 għandhom dritt ta' azzjoni diretta kontra l-impriza ta' assigurazzjoni li tkopri l-persuna responsabbli kontra responsabbiltà ċivili."

Id-dritt Pollakk

8 L-Artikolu 363(1) tal-ustawa – Kodeks cywilny (il-Liġi dwar il-Kodiċi Ċivili) tat-23 ta' April 1964 (Dz. U. tal-1964, Nru 16, intestatura 93), fil-verżjoni tagħha applikabbli għall-kawża prinċipali (iktar 'il quddiem il-"Kodiċi Ċivili"), jipprovdi:

"Il-ħsara għandha tiġi kkumpensata, skont l-għażla tal-parti leża, jew billi jiġi stabbilit mill-ġdid l-istat preċedenti tal-affarijiet, jew billi tithallas somma ta' flus xierqa. Madankollu, jekk l-istabbiliment mill-ġdid tal-istat preċedenti jkun impossibbli jew jekk iwassal għal diffikultajiet jew spejjeż eċċessivi għall-parti obligata, id-dritt tal-parti leża huwa limitat għal kumpens fi flus."

9 L-Artikolu 822(1) u (4) tal-Kodiċi Ċivili jipprevedi:

"1. Permezz tal-kuntratt ta' assigurazzjoni għar-responsabbiltà ċivili, l-assigurat jintrabat li jhallas il-kumpens previst fil-kuntratt għall-ħsara kkawżata lit-terzi li fir-rigward tagħhom hija stabbilita r-responsabbiltà tad-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jew tal-assigurat.

[...]

4. Il-persuna li għandha dritt għal kumpens fir-rigward ta' avveniment kopert minn kuntratt ta' assigurazzjoni għar-responsabbiltà ċivili tista' tinvoka d-dritt tagħha direttament kontra l-assigurat."

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 10 Sitt tilwimiet huma pendenti quddiem il-qorti tar-rinviju, is-Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (il-Qorti Distrettwali tal-Belt ta' Varsavja, il-Polonja). Hamsa minn dawn it-tilwimiet għandhom rispettivament lil BF, ZN, NK, KP u RD bħala rikorrenti, li kull wieħed minnhom jitlob kumpens għad-dannu mgarrab minhabba danni kkawżati lill-vettura tagħhom wara incident tat-traffiku. Fis-sitt tilwima, AR jitlob kumpens għad-dannu kkawżat lill-vettura tiegħu minhabba l-waqgħa ta' bieb ta' garaxx.
- 11 Ir-rikorrenti fil-kawża prinċipali evalwaw id-dannu tagħhom abbażi tal-ispejjeż għat-tiswija li jikkorrispondu għall-valur stmat fis-suq tal-ispere parts oriġinali u tax-xogħol tal-idejn neċessarji għat-tiswija tal-vettura li garrbet hsara. Sa fejn it-tiswija tal-vetturi kkonċernati għadha ma saritx, il-qorti tar-rinviju tikklassifika dawn l-ispejjeż għat-tiswija bħala "ipotetiċi". Min-naħa tagħhom, il-konvenuti fil-kawża prinċipali, jiġifieri l-impriżi ta' assigurazzjoni li jkopru r-responsabbiltà ċivili tal-persuni li huma obbligati jikkumpensaw lir-rikorrenti fil-kawża prinċipali, isostnu li dan il-kumpens ma jistax jaqbeż l-ammont tad-dannu realment imgarrab, ikkalkolat skont metodu msejjaħ "differenzjali". Skont dan il-metodu, dan l-ammont għandu jikkorrispondi għad-differenza bejn il-valur li kien ikollha l-vettura bil-hsara li kieku l-incident ma sehhx u l-valur attwali ta' din il-vettura, fl-istat ta' hsara tagħha. Skont dawn l-impriżi ta' assigurazzjoni, l-ispejjeż għat-tiswija jistgħu jittiehdu inkunsiderazzjoni biss jekk jintwera li dawn ġew effettivament sostnuti.
- 12 Il-qorti tar-rinviju tesponi li, fid-dritt nazzjonali, il-kumpens għall-hsara huwa intiż li jagħti lill-parti leża somma li tikkorrispondi għad-differenza bejn il-valur tal-proprjetà li garrbet hsara u dak li din tal-aħhar kien ikollha li kieku l-hsara ma sehhitx, filwaqt li ma jippermettix lil din il-parti tarrikkixxi ruhha.
- 13 Hija tippreċiża li, skont il-ġurisprudenza Pollakka, il-kumpens li għandu jithallas lill-proprjetarju ta' vettura li garrbet hsara għandu jiġi kkalkolat abbażi tal-ispejjeż ipotetiċi għat-tiswija ta' din il-vettura, indipendentement minn jekk il-proprjetarju tagħha effettivament sewwihex jew għandux l-intenzjoni li jsewwiha. Kumpens li jiehu inkunsiderazzjoni tali spejjeż għat-tiswija ipotetiċi, li jaqbzu sew l-ammont tad-dannu mgarrab iddeterminat abbażi tal-metodu differenzjali, jinghata anki lill-persuni leżi li jkunu diġà bieghu l-vettura tagħhom li garrbet hsara u li, għalhekk, ma jużawx dan il-kumpens sabiex isewwuha. Skont il-qorti tar-rinviju, din il-prattika għandha bħala konsegwenza l-arrikkiment indebitu ta' dawn il-persuni, għad-detriment tal-persuni assigurati l-oħra kollha, li huma dawk li l-impriżi ta' assigurazzjoni jġieghlu jbatu l-ispejjeż li jirriżultaw minn dan il-kumpens eċċessiv, billi jitolbuhom primjums dejjem oghla.
- 14 Skont il-qorti tar-rinviju, din il-ġurisprudenza, dubjuża sa fejn tippermetti lill-parti leża tarrikkixxi ruhha f'ċerti każijiet, tista' tiġi ġġustifikata abbażi tal-protezzjoni speċjali tal-vittmi tal-incidenti tat-traffiku li tirriżulta mid-dritt tal-Unjoni. Għalhekk, hija tqis neċessarju li tiġi ċċarata l-portata tad-drittijiet tal-persuna leża li jirriżultaw mid-dritt ta' azzjoni diretta kontra l-impriża ta' assigurazzjoni, previst fl-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103.
- 15 B'mod partikolari, il-qorti tar-rinviju tistaqsi dwar il-portata ta' dan l-aħhar dritt, fid-dawl tal-fatt li, konformement mad-dritt Pollakk, azzjoni mibdija kontra l-persuna responsabbli tista' tkun intiza, skont l-għażla tal-persuna leża, jew għall-hlas ta' kumpens pekunjarju, jew għall-kumpens tal-vettura li garrbet hsara, jiġifieri benefiċċju *in natura*, filwaqt li l-Artikolu 822(1) tal-Kodiċi Ċivili jipprevedi li impriża ta' assigurazzjoni tista' tkun debitoriċi biss ta' benefiċċju ta' natura pekunjarja.

- 16 Il-qorti tar-rinviju tistaqsi għalhekk jekk id-dritt tal-Unjoni jipprekludix dispożizzjonijiet tad-dritt nazzjonali li għandhom l-effett li jcaħħdu lill-persuna leża, li tixtieq tressaq azzjoni diretta kontra l-impriża ta' assigurazzjoni, minn wiehed mill-mezzi ta' kumpens għad-dannu li huwa previst mid-dritt nazzjonali. Min-naħa tagħha, hija inklinata li tikkunsidra li d-dritt tal-Unjoni għandu jiġi interpretat b'mod li jagħti risposta fl-affermattiv għal din id-domanda.
- 17 Madankollu, hija tistaqsi wkoll dwar is-suġġett ta' azzjoni diretta tal-persuna leża kontra assigurat, li permezz tagħha din il-persuna teziġi t-tiswija tal-vettura tagħha. Fil-fatt, huwa possibbli jew li tiġi eskluża r-regola, li tirriżulta mill-Artikolu 822(1) tal-Kodiċi Ċivili, li tipprovi li l-benefiċċju tal-assigurat jista' jkun biss ta' natura pekunjarja u li tippermetti, għalhekk, lill-persuna leża li teziġi li l-assigurat jieħu r-responsabbiltà għat-tiswija tal-vettura tagħha li garrbet ħsara, jew li jiġi rrikonoxxut lill-persuna leża d-dritt li teziġi mingħand l-assigurat, minflok it-tehid ta' responsabbiltà għat-tiswija, il-ħlas tal-fondi neċessarji għal dan l-għan.
- 18 Il-qorti tar-rinviju hija inklinata li tiffavorixxi t-tieni għażla. Madankollu, hija tistaqsi wkoll dwar jekk id-dritt tal-Unjoni jipprekludix l-applikazzjoni ta' regoli tad-dritt intern li jippermettu l-ħlas, lill-persuna leża, tal-fondi neċessarji għat-tiswija tal-vettura tagħha, b'kundizzjonijiet intizi li jipprekludu li hija tkun tista' tuża dawn il-fondi għal finijiet li ma għandhomx x'jaqsmu mal-imsemmija tiswija u li hija tibbenefika minn sitwazzjoni fejn il-patrimonju tagħha jiżdied wara l-incident. Barra minn hekk, il-qorti tar-rinviju għandha dubji dwar jekk id-dritt li l-assigurat ikun meħtieġ iħallas il-fondi neċessarji għat-tiswija ta' vettura li garrbet ħsara għandux ukoll jiġi rrikonoxxut lill-proprietarju ta' tali vettura li jkun diġà bieghha, b'tali mod li jkun materjalment impossibbli li din tiġi msewwija.
- 19 Fl-aħħar nett, il-qorti tar-rinviju hija tal-fehma li r-risposti għad-domandi preliminari huma wkoll rilevanti għas-soluzzjoni tat-tilwima fejn AR huwa r-rikorrent fil-kawża prinċipali, minkejja li ħsara kkawżata lil vettura mill-waqgħa ta' bieb ta' garaxx ma taqax fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2009/103. Fil-fatt, hija jidhrilha li huwa raġonevoli, fir-rigward tal-"prinċipju ta' ugwaljanza quddiem il-liġi", li tapplika għal tali tilwima l-istess prinċipji bħal daww applikabbli għall-kawzi prinċipali l-oħra.
- 20 Huwa f'dawn iċ-ċirkustanzi li s-Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (il-Qorti Distrettwali tal-Belt ta' Varsavja) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domandi preliminari li ġejjin:
- "1) L-Artikolu 18 [tad-Direttiva 2009/103], moqri flimkien mal-Artikolu 3 [tagħha], għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li bis-saħħa tagħha l-persuna leża li tressaq, kontra l-impriża tal-assigurazzjoni li tkopri r-responsabbiltà ċivili tal-awtur tal-incident, azzjoni diretta għad-danni għall-ħsara kkawżata lill-vettura bil-mutur tagħha, li tirriżulta miċ-ċirkulazzjoni tal-vetturi bil-mutur, tkun tista' tikseb biss mill-impriża tal-assigurazzjoni kumpens għat-telf reali u effettiv subit mill-beni tagħha, jiġifieri d-differenza bejn [il-valur] tal-vettura bil-mutur fl-istat li fih kienet tinsab qabel l-incident u [l-valur] tal-vettura bil-mutur bil-ħsara, miżjuda bl-ispejjeż iġġustifikati effettivament sostnuti għat-tiswija tal-vettura bil-mutur u kull spiza ġġustifikata oħra effettivament sostnuta b'konsegwenza tal-incident, filwaqt li, kieku hija kellha titlob kumpens direttament lill-awtur tal-incident, hija tkun tista' tagħzel li titolbu jirrestitwixxi l-vettura bil-mutur fl-istat li fih kienet tinsab qabel l-incident (li t-tiswija titwettaq mill-awtur tal-incident stess jew minn garaxx imħallas minnu) minflok li titolbu kumpens?

- 2) Fil-każ ta' risposta fl-affermattiv għad-domanda preċedenti, l-Artikolu 18 [tad-Direttiva 2009/103], moqri flimkien mal-Artikolu 3 [tagħha], għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li bis-saħħa tagħha l-persuna leża li tressaq, kontra l-impriza tal-assigurazzjoni li tkopri r-responsabbiltà ċivili tal-awtur tal-incident, azzjoni diretta għad-danni għall-ħsara kkawżata lill-vettura bil-mutur tagħha, li tirriżulta miċ-ċirkulazzjoni tal-vetturi bil-mutur, tkun tista' tikseb biss mill-impriza tal-assigurazzjoni, minflok kumpens għat-telf reali u effettiv subit mill-beni tagħha, jiġifieri d-differenza bejn [il-valur] tal-vettura bil-mutur fl-istat li fih kienet tinsab qabel l-incident u [l-valur] tal-vettura bil-mutur bil-ħsara, miżjuda bl-ispejjeż iġġustifikati effettivament sostnuti għat-tiswija tal-vettura bil-mutur u kull spiza ġġustifikata oħra effettivament sostnuta b'konsegwenza tal-incident, l-ammont ekwivalenti għall-ispiza tar-restawrazzjoni fl-istat ta' kif kienet qabel l-incident, filwaqt li, kieku kellha titlob direttament lill-awtur tal-incident isewwi l-ħsara, hija tkun tista' tagħzel li titolbu jirrestitwixxi l-vettura bil-mutur fl-istat li fih kienet tinsab qabel l-incident (u mhux biss jagħtiha l-fondi intizi għal dan l-iskop)?
- 3) Fil-każ ta' risposta fl-affermattiv għad-domanda [1] u ta' risposta fin-negattiv għad-domanda [2], l-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103], moqri flimkien mal-Artikolu 3 [tagħha], għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li bis-saħħa tagħha l-impriza tal-assigurazzjoni li mingħandha l-proprjetarju ta' vettura bil-mutur li tkun sofriet ħsara, li tirriżulta miċ-ċirkulazzjoni tal-vetturi bil-mutur, jitlob ir-rimbors tal-ispejjeż ipotetiċi li ma jkunx sostna, imma li kien ikollu jsostni kieku kien ikollu jiddeċiedi li jirrestawra l-vettura bil-mutur fl-istat li fih kienet tinsab qabel l-incident, tkun tista':
- tissuġġetta dan il-ħlas għall-kundizzjoni li l-persuna leża turi li hija jkollha effettivament l-intenzjoni li ssewwi l-vettura bil-mutur, b'mod konkret, għand mekkaniku speċifiku, għal prezz preċiż għall-partijiet u għax-xogħol tal-idejn – u tittrasferixxi dawn il-fondi għal din it-tiswija direttament lil dan il-mekkaniku (jew, jekk ikun il-każ, lill-bejgiegħ tal-partijiet neċessarji għat-tiswija) bla ħsara għal rimbors jekk l-għan li għalih dawn il-fondi jkunu tħallsu ma kellux jintlaħaq, jew, fin-nuqqas:
 - tissuġġetta dan il-ħlas għat-tehid ta' responsabbiltà mill-konsumatur tal-impenn li juri f'terminu miftiehem li huwa jkun ħallas il-fondi għat-tiswija tal-vettura bil-mutur, jew li jirrestitwihom lill-impriza tal-assigurazzjoni, jew, fin-nuqqas:
 - wara li tkun ħallset dawn il-fondi bl-indikazzjoni tal-għan tal-ħlas (il-mod ta' kif jintużaw) u wara l-iskadenza tat-terminu neċessarju li matulu l-persuna leża tkun setgħet issewwi l-vettura bil-mutur, titlobha turi l-prova li hija tkun ħallset dawn il-fondi għal din it-tiswija jew ir-restituzzjoni tagħhom

sabiex tiġi evitata l-possibbiltà li l-parti leża tarrikkixxi lilha nnifisha permezz tal-ħsara?

- 4) Fil-każ ta' risposta fl-affermattiv għad-domanda [1] u ta' risposta fin-negattiv għad-domanda [2], l-Artikolu 18 [tad-Direttiva 2009/103], moqri flimkien mal-Artikolu 3 [tagħha], għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni nazzjonali li bis-saħħa tagħha persuna leża, li ma tkunx baqgħet proprjetarja tal-vettura bil-mutur bil-ħsara għaliex tkun bieghitha u tkun irċeviet flus bi skambju, b'tali mod li ma tkunx għadha tista' ssewwi l-vettura bil-mutur, u għaldaqstant ma tkunx tista' titlob mingħand l-impriza tal-assigurazzjoni li tkopri r-responsabbiltà ċivili tal-awtur tal-incident il-ħlas tal-ispiza tat-tiswijiet neċessarji għar-restawrazzjoni tal-vettura bil-mutur li tkun garrbet il-ħsara fl-istat li fih kienet tinsab qabel l-incident, peress li r-rikors [tal-persuna leża] sempliċement jitlob lill-impriza tal-assigurazzjoni kumpens ekwivalenti għat-telf reali u effettiv subiti mill-beni tiegħu, jiġifieri d-differenza bejn il-valur tal-vettura bil-mutur fl-istat li kienet

tinsab qabel l-incident u r-rizultat tal-bejgħ tal-vettura bil-mutur, miżjuda bl-ispejjeż iġġustifikati sostnuti effettivament għat-tiswija tal-vettura bil-mutur u ta' kull spiża iġġustifikata oħra sostnuta effettivament b'konsegwenza tal-incident?"

Fuq l-ammissibbiltà tat-talba għal deċiżjoni preliminari

- 21 Fl-osservazzjonijiet tiegħu ppreżentati lill-Qorti tal-Ġustizzja, RD isostni li t-talba għal deċiżjoni preliminari hija inammissibbli, peress li d-domandi preliminari huma intiżi, fir-realtà, sabiex jikkontestaw il-modalitajiet ta' hłas, fir-rigward tal-assigurazzjoni għar-responsabbiltà ċivili, għal incidenti li jirriżultaw mill-użu ta' vetturi bil-mutur, kif previsti fid-dritt Pollakk. Min-naħa tiegħu, il-Gvern Pollakk jirrileva li l-azzjonijiet li wasslu għall-kawża prinċipali ma humiex intiżi għar-restawrazzjoni tal-vetturi tar-rikorrenti fil-kawża prinċipali, iżda għall-hłas lil dawn tal-aħħar ta' kumpens pekunjarju, b'tali mod li l-ewwel żewġ domandi għandhom jitqiesu li huma ipotetiċi u, għaldaqstant, inammissibbli.
- 22 F'dan ir-rigward, mill-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li huwa minnu li, fl-istat attwali tad-dritt tal-Unjoni, l-Istati Membri jibqgħu, bħala prinċipju, hielsa li jiddeterminaw, fil-kuntest tas-sistemi tagħhom ta' responsabbiltà ċivili, b'mod partikolari, id-danni kkawżati minn vetturi bil-mutur li għandhom ikunu kkompensati, il-portata tal-kumpens ta' dawn id-danni u l-persuni li għandhom dritt għall-imsemmi kumpens (sentenza tal-20 ta' Mejju 2021, K.S. (Spejjeż ta' rmonk ta' vettura li ġarrbet hłas), C-707/19, EU:C:2021:405, punt 25 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 23 Madankollu, f'dan il-każ, id-domandi preliminari ma jirrigwardawx l-oqsma msemmija fil-punt preċedenti. Fil-fatt, permezz tad-domandi tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103 għandux jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġiżlazzjoni ta' Stat Membru li tipprevedi ċerti modalitajiet dwar l-eżerċizzju, mill-persuni li ġarrbu dannu wara incident tat-traffiku, tad-dritt tagħhom ta' azzjoni diretta kontra l-assiguratur tal-persuna responsabbli għal dan id-dannu, irrikonoxxut minn dan l-artikolu.
- 24 Barra minn hekk, l-argument tal-Gvern Pollakk, li l-azzjonijiet li taw lok għat-tilwimiet fil-kawża prinċipali ma humiex intiżi għar-restawrazzjoni tal-vetturi kkonċernati li ġarrbu hłas, iżda għall-hłas ta' kumpens pekunjarju, ma huwiex biżżejjed sabiex juri li l-ewwel żewġ domandi tal-qorti tar-rinviju huma ta' natura ipotetika.
- 25 Fil-fatt, mill-indikazzjonijiet ta' dik il-qorti, miġbura fil-qosor fil-punti 13 sa 17 ta' din is-sentenza, jirriżulta li din hija konxja mill-fatt li l-azzjonijiet li wasslu għat-tilwimiet fil-kawża prinċipali huma intiżi għall-hłas ta' kumpens pekunjarju. Madankollu, hija tixtieq tkun taf, b'mod partikolari, jekk l-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103 għandux jiġi interpretat fis-sens li, meta l-leġiżlazzjoni ta' Stat Membru tipprevedi li l-persuna leża tista' teżiġi mill-persuna responsabbli għall-hłas, skont l-għażla tagħha, il-hłas ta' kumpens pekunjarju jew ir-restawrazzjoni tal-vettura li ġarrbet hłas, din il-persuna tista', billi teżerċita d-dritt tagħha ta' azzjoni diretta kontra l-assiguratur li jkopri r-responsabbiltà ċivili tal-persuna responsabbli, titlob mingħand dan l-assiguratur kumpens pekunjarju li jiġi kkalkolat mhux abbażi tal-metodu msejjaħ "differenzjali", iżda tal-ispejjeż neċessarji għar-restawrazzjoni tal-imsemmija vettura.
- 26 Minn dan isegwi li d-domandi tal-qorti tar-rinviju jirrigwardaw l-interpretazzjoni tad-dritt tal-Unjoni u ma humiex ta' natura ipotetika.

- 27 Madankollu, għandu jiġi kkonstatat li, skont l-indikazzjonijiet tal-qorti tar-rinviju, it-tilwima fil-kawża prinċipali bejn, minn naħa, AR u, min-naħa l-oħra, PK u CR hija intiża għall-kumpens għad-danni kkawżati lil vettura minħabba l-waqgħa ta' bieb ta' garaxx.
- 28 Id-Direttiva 2009/103 hija intiża li tiżgura l-protezzjoni tal-vittmi ta' incidenti kkawżati mill-vetturi bil-mutur, għan li ġie mfittex u rrinforzat b'mod konsistenti mil-legiżlatur tal-Unjoni (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tal-20 ta' Mejju 2021, K.S. (Spejjeż ta' rmonk ta' vettura li ġarrbet ħsara), C-707/19, EU:C:2021:405, punt 27 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 29 Madankollu, huwa evidenti li r-responsabbiltà ċivili mgarrba mill-persuna li għandha l-kustodja ta' garaxx wara l-waqgħa tal-bieb tiegħu fuq vettura bil-mutur toriġina mhux minn ħsara kkawżata mill-vettura kkonċernata, iżda minn ħsara kkawżata lil din il-vettura minħabba l-waqgħa ta' element ta' proprjetà immobbli. Minn dan jirriżulta li, kif tammetti l-qorti tar-rinviju stess, il-fatti li wasslu għat-tilwima fil-kawża prinċipali bejn, minn naħa, AR u, min-naħa l-oħra, PK u CR ma jaqgħux fil-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2009/103.
- 30 Il-qorti tar-rinviju tesponi, madankollu, li hija jidhrilha li huwa raġonevoli, fid-dawl tal-“prinċipju ta' ugwaljanza quddiem il-liġi”, li tapplika għall-imsemmija tilwima l-istess regoli bħal dawk applikabbli għat-tilwimiet l-oħra fil-kawża prinċipali. Sa fejn tillimita ruħha li tikkunsidra b'dan il-mod il-konsegwenzi li jistgħu jirriżultaw minn din is-sentenza bis-saħħa ta' prinċipju rrikonoxxut fid-dritt Pollakk, huwa biżżejjed li jitfakkar li, fil-kuntest tal-proċedura prevista fl-Artikolu 267 TFUE, il-Qorti tal-Ġustizzja la għandha ġurisdizzjoni sabiex tinterpreta d-dritt nazzjonali, u lanqas sabiex tapplika d-dispożizzjonijiet legali għal sitwazzjoni partikolari, peress li dawn il-kompiti jaqgħu esklużivament fuq il-qorti tar-rinviju (ara, f'dan is-sens, id-digriet ta' 3 ta' Settembru 2020, Vikingo Fővállalkozó, C-610/19, EU:C:2020:673, punt 68 u l-ġurisprudenza ċċitata, kif ukoll tad-9 ta' Jannar 2023, A.T.S. 2003, C-289/22, EU:C:2023:26, punt 29). Konsegwentement, dawn il-kunsiderazzjonijiet ma humiex biżżejjed sabiex jiġi stabbilit li teżisti relazzjoni bejn is-suġġett ta' din l-ewwel tilwima u l-interpretazzjoni mitluba tad-dritt tal-Unjoni.
- 31 Għaldaqstant, fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti kollha, għandu jiġi kkonstatat li t-talba għal deċiżjoni preliminari hija ammissibbli, ħlief sa fejn tikkonċerna t-tilwima bejn, minn naħa, AR u, min-naħa l-oħra, PK u CR, li fir-rigward tagħha t-talba hija inammissibbli.

Fuq id-domandi preliminari

- 32 Permezz tad-domandi tagħha, li għandhom jiġu eżaminati flimkien, il-qorti tar-rinviju tistaqsi, essenzjalment, jekk l-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103, moqri flimkien mal-Artikolu 3 ta' din id-direttiva, għandux jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi legiżlazzjoni nazzjonali li, fil-każ ta' azzjoni diretta tal-persuna li l-vettura tagħha ġarrbet ħsara wara incident tat-traffiku kontra l-assiguratur tal-persuna responsabbli għalih, tipprevedi biss il-ħlas ta' kumpens pekunjarju bħala modalitè ta' ksib ta' kumpens mingħand dan l-assiguratur u, jekk dan ikun il-każ, liema obbligi jirriżultaw minn dawn id-dispożizzjonijiet fir-rigward tal-modalitajiet ta' kalkolu ta' dan il-kumpens kif ukoll tal-kundizzjonijiet relatati mal-ħlas tiegħu.
- 33 L-Artikolu 3 tad-Direttiva 2009/103 jipprevedi l-obbligu għal kull Stat Membru, bla ħsara għad-derogi li huma jistgħu jipprevedu skont l-Artikolu 5 ta' din id-direttiva, li jieħu l-miżuri xierqa kollha sabiex jiżgura li r-responsabbiltà ċivili fir-rigward tal-użu tal-vetturi normalment ibbażati fit-territorju tiegħu tkun koperta minn assigurazzjoni.

- 34 F'dan ir-rigward, għandu jiġi rrilevat preliminarjament li, fin-nuqqas ta' indikazzjoni f'sens kuntrarju mill-qorti tar-rinviju, il-ħames tilwimiet fil-kawża prinċipali li għalihom it-talba għal deċiżjoni preliminari giet iddikjarata ammissibbli ma jikkonċernawx persuni jew vetturi li għalihom ir-Repubblika tal-Polonja kienet tagħmel użu mill-possibbiltajiet ta' deroga offruti minn dan l-Artikolu 5.
- 35 Fir-rigward tad-dritt ta' azzjoni diretta tal-persuni leżi kontra l-assiguratur, stabbilit fl-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103, għandu jiġi kkonstatat li din id-dispożizzjoni ma tipprekludix li d-dritt nazzjonali jipprevedi li din il-modalità ta' ksib ta' kumpens tista' tikkonsisti biss f'benefiċċji ta' natura pekunjarja.
- 36 Fil-fatt, għandu jiġi rrilevat li mill-premessa 30 ta' din id-direttiva jirriżulta li dan id-dritt jikkonsisti f'li l-persuna leża tkun tista' tinwoka l-kuntratt ta' assigurazzjoni u li tinfurzah direttament kontra l-impriża ta' assigurazzjoni. Minn dan jirriżulta li tali azzjoni jista' jkollha bħala għan biss il-provvista, mill-assiguratur tal-persuna responsabbli, direttament lill-parti leża, tal-benefiċċju li dan l-assiguratur kien obligat jipprovidi lill-assigurat tiegħu, fil-limiti tal-kuntratt ta' assigurazzjoni.
- 37 Għalhekk, meta l-benefiċċju tal-assiguratur, kif iddefinit fil-kuntratt ta' assigurazzjoni, ikun ta' natura esklużivament pekunjarja, l-Artikolu 18 tal-imsemmija direttiva ma jipprekludix li l-azzjoni diretta, mibdiya mill-persuna leża kontra l-assiguratur, ikollha b'mod obligatorju bħala għan il-ħlas ta' kumpens pekunjarju.
- 38 F'dan ir-rigward, kif irrileva, essenzjalment, l-Avukat Ġenerali fil-punt 52 tal-konklużjonijiet tiegħu, il-fatt li, b'mod partikolari, l-Artikolu 9 tad-Direttiva 2009/103 jistabbilixxi l-kopertura minima obligatorja fil-forma ta' ammonti minimi ta' kumpens jikkonferma tali interpretazzjoni.
- 39 F'dan il-każ, dan huwa l-każ tal-azzjonijiet diretti eżerċitati fil-kawża prinċipali, skont l-Artikolu 18 ta' din id-direttiva, peress li, kif jirriżulta mill-informazzjoni pprovduta lill-Qorti tal-Ġustizzja, l-Artikolu 822(1) tal-Kodiċi Ċivili jipprevedi li l-benefiċċji tal-assiguratur jistgħu jkunu biss ta' natura pekunjarja.
- 40 F'dan il-kuntest, il-mistoqsijiet tal-qorti tar-rinviju jirrigwardaw ukoll il-modalitajiet ta' kalkolu ta' tali kumpens pekunjarju kif ukoll dawk relatati mal-ħlas tiegħu, b'mod partikolari fir-rigward tal-possibbiltà li l-ħlas ta' tali kumpens mingħand l-assiguratur jiġi sugġett għall-osservanza ta' kundizzjonijiet intizi li jiggarrantixxu li l-persuna leża effettivament ser tużah għat-tiswija tal-vettura tagħha, li jeskludi li dan il-kumpens jikkorrispondi għall-ispejjeż ta' restawrazzjoni tal-vettura tagħha li garrbet ħsara meta din il-persuna tkun biegħet din il-vettura fl-istat li tkun.
- 41 F'dan ir-rigward, jista' jiġi osservat li l-qrati nazzjonali għandhom jiżguraw li l-protezzjoni tad-drittijiet iggarantiti mill-ordinament ġuridiku tal-Unjoni Ewropea ma twassalx għall-arrikkiment indebitu tal-aventi kawża (sentenzi tal-25 ta' Marzu 2021, *Balgarska Narodna Banka*, C-501/18, EU:C:2021:249, punt 125 u tal-21 ta' Marzu 2023, *Mercedes-Benz Group* (Responsabbiltà tal-manifatturi tal-vetturi mgħammra b'tagħmir ta' manipulazzjoni), C-100/21, EU:C:2023:229, punt 94).
- 42 Madankollu, għandu jitfakkar li l-obbligu ta' kopertura mill-assigurazzjoni għar-responsabbiltà ċivili tad-danni kkawżati lit-terzi minn vetturi bil-mutur huwa distint mill-portata tal-kumpens ta' dawn id-danni, ibbażat fuq ir-responsabbiltà ċivili tal-assigurat. Fil-fatt, filwaqt li l-ewwel

wiehed huwa ddefinit u żgurat mil-leġislazzjoni tal-Unjoni, it-tieni wiehed huwa rregolat, essenzjalment, mid-dritt nazzjonali (sentenza tal-20 ta' Mejju 2021, K.S. (Spejjeż ta' rmonk ta' vettura li ġarrbet ħsara), C-707/19, EU:C:2021:405, punt 23 u l-ġurisprudenza ċċitata).

- 43 Issa, il-leġislazzjoni tal-Unjoni ma hijiex intiża li tarmonizza s-sistemi ta' responsabbiltà ċivili tal-Istati Membri u dawn tal-aħħar għadhom, fil-prinċipju, liberi li jiddeterminaw is-sistema ta' responsabbiltà ċivili applikabbli għall-incidenti li jirriżultaw mill-użu tal-vetturi (sentenza tal-20 ta' Mejju 2021, K.S. (Spejjeż ta' rmonk ta' vettura li ġarrbet ħsara), C-707/19, EU:C:2021:405, punt 24 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 44 Konsegwentement, kif tfakkar fil-punt 22 ta' din is-sentenza, fl-istat attwali tad-dritt tal-Unjoni, l-Istati Membri jibqgħu, bħala prinċipju, liberi li jiddeterminaw, fil-kuntest tas-sistemi tagħhom ta' responsabbiltà ċivili, b'mod partikolari, id-danni kkawżati minn vetturi bil-mutur li għandhom ikunu kkompensati, il-portata tal-kumpens ta' dawn id-danni u l-persuni li għandhom dritt għall-imsemmi kumpens.
- 45 Madankollu, l-Istati Membri għandhom jeżerċitaw il-kompetenzi tagħhom f'dan il-qasam b'osservanza tad-dritt tal-Unjoni u d-dispożizzjonijiet nazzjonali li jirregolaw il-kumpens għall-incidenti li jirriżultaw mill-użu tal-vetturi ma jistgħux iċaħħdu l-leġislazzjoni tal-Unjoni mill-effett utli tagħha, b'mod partikolari billi jeskludu awtomatikament jew billi jillimitaw b'mod sproporzjonat id-dritt tal-vittima li tikseb kumpens mill-assigurazzjoni obligatorja tar-responsabbiltà ċivili fir-rigward tal-użu ta' vetturi bil-mutur (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tal-20 ta' Mejju 2021, K.S. (Spejjeż ta' rmonk ta' vettura li ġarrbet ħsara), C-707/19, EU:C:2021:405, punt 26 u l-ġurisprudenza ċċitata, kif ukoll tal-10 ta' Ġunju 2021, Van Ameyde España, C-923/19, EU:C:2021:475, punt 44 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 46 F'dan ir-rigward, għandu jiġi rrilevat li sa fejn, billi timplimenta d-dritt tagħha ta' azzjoni diretta kontra l-assiguratur tar-responsabbiltà ċivili tal-persuna responsabbli għad-dannu, il-persuna leża teżiġi l-provvista favuriha tal-benefiċċju tal-assiguratur previst mill-kuntratt ta' assicurazzjoni, il-ħlas ta' dan il-benefiċċju jista' jkun suġġett biss għall-kundizzjonijiet espressament previsti minn dan il-kuntratt.
- 47 Konsegwentement, kif enfasizza l-Avukat Ġenerali fil-punt 62 tal-konklużjonijiet tiegħu, hlief jekk jiġi ppreġudikat l-effett utli tad-dritt ta' azzjoni diretta previst fl-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103, il-kundizzjonijiet esposti fil-punt 40 ta' din is-sentenza ma jistax ikollhom l-effett li jeskludu jew jillimitaw l-obbligu tal-assiguratur, li jirriżulta mill-Artikolu 3 ta' din id-direttiva, li jkopri l-kumpens kollu li l-persuna responsabbli għad-dannu għandha ttipprovdi lill-persuna leża għad-dannu mgarrab minn din tal-aħħar.
- 48 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti kollha, ir-risposta għad-domandi magħmula għandha tkun li l-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103, moqri flimkien mal-Artikolu 3 ta' din id-direttiva, għandu jiġi interpretat fis-sens li:
- ma jipprekludix leġislazzjoni nazzjonali li, fil-każ ta' azzjoni diretta tal-persuna li l-vettura tagħha ġarrbet ħsara wara incident tat-traffiku kontra l-assiguratur tal-persuna responsabbli għalih, tipprevedi biss il-ħlas ta' kumpens pekunjarju bħala modalità ta' ksib ta' kumpens minghand dan l-assiguratur,
 - jipprekludi modalitajiet ta' kalkolu ta' dan il-kumpens kif ukoll kundizzjonijiet relatati mal-ħlas tiegħu, sa fejn dawn ikollhom l-effett, fil-kuntest ta' azzjoni diretta eżerċitata skont dan

l-Artikolu 18, li jeskludu jew jillimitaw l-obbligu tal-assiguratur, li jirriżulta minn dan l-Artikolu 3, li jkopri l-kumpens kollu li l-persuna responsabbli għad-dannu għandha ttipprovdi lill-persuna leża għad-dannu mgarrab minn din tal-aħħar.

Fuq l-ispejjeż

- 49 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija dik il-qorti li għandha tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, minbarra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (Il-Ħames Awla) taqta' u tiddeċiedi:

L-Artikolu 18 tad-Direttiva 2009/103/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Settembru 2009 dwar l-assigurazzjoni kontra responsabbiltà ċivili fir-rigward tal-użu ta' vetturi bil-mutur u l-infurzar tal-obbligu ta' assicurazzjoni kontra din ir-responsabbiltà, moqri flimkien mal-Artikolu 3 ta' din id-direttiva,

għandu jiġi interpretat fis-sens li:

- **ma jipprekludix leġiżlazzjoni nazzjonali li, fil-każ ta' azzjoni diretta tal-persuna li l-vettura tagħha garrbet hsara wara incident tat-traffiku kontra l-assiguratur tal-persuna responsabbli għalih, tipprevedi biss il-ħlas ta' kumpens pekunjarju bħala modalitè ta' ksib ta' kumpens minghand dan l-assiguratur,**
- **jipprekludi modalitajiet ta' kalkolu ta' dan il-kumpens kif ukoll kundizzjonijiet relatati mal-ħlas tiegħu, sa fejn dawn ikollhom l-effett, fil-kuntest ta' azzjoni diretta eżerċitata skont dan l-Artikolu 18, li jeskludu jew jillimitaw l-obbligu tal-assiguratur, li jirriżulta minn dan l-Artikolu 3, li jkopri l-kumpens kollu li l-persuna responsabbli għad-dannu għandha ttipprovdi lill-persuna leża għad-dannu mgarrab minn din tal-aħħar.**

Firem